

НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ
КОМЕНТАР
СІМЕЙНОГО
КОДЕКСУ УКРАЇНИ

*За загальною редакцією Журавльова Дмитра Володимировича
доктора юридичних наук*

СТАНОМ НА 20 ТРАВНЯ 2020 РОКУ

Київ
ВД «Професіонал»
2020

УДК 347.61(477)
Н 34

Науково-практичний коментар Сімейного кодексу України. Станом на
Н 34 20 травня 2020 року / За заг. ред. Журавльова Д. В. – К.: «Видавничий дім
«Професіонал», 2020. – 520 с.

ISBN 978-966-370-359-6

У даному науково-практичному коментарі Сімейного кодексу України проведено ретельний аналіз усіх статей.

Аналіз статей проводився з урахуванням Цивільного, Господарського, Кримінального, Адміністративного кодексів та нормативно-правових актів України, які більш детально окреслюють норми статей Кодексу та застосовуються у судовій практиці.

Коментар буде корисним працівникам державних органів, нотаріусам, адвокатам, юрисконсультам, науково-педагогічним працівникам, аспірантам, ад'юнктам, здобувачам, пошукачам, магістрам, курсантам, слухачам та студентам вищих навчальних закладів України, а також пересічним громадянам України.

УДК 347.61(477)

ISBN 978-966-370-359-6

© Видавничий дім «Професіонал», 2020.

АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ

Аврамова Ольга Євгенівна — кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права і процесу факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ;

Антонова Олена Ростиславівна — кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри парламентаризму та політичного менеджменту Національної академії державного управління при Президентові України;

Батрин Олеся Василівна — кандидат юридичних наук, суддя Печерського районного суду м. Києва;

Банях Сергій Володимирович — кандидат юридичних наук, декан юридичного факультету Тернопільського національного економічного університету;

Григор'єв Микола Віталійович — кандидат юридичних наук, керуючий партнер адвокатського об'єднання MG group, адвокат;

Журавльов Дмитро Володимирович — доктор юридичних наук, доцент, Перший заступник директора Інституту права та післядипломної освіти Міністерства юстиції України, заслужений юрист України, голова науково-експертної ради при Підкомітеті з питань запобігання та протидії політичній корупції Верховної ради України;

Клемпарський Микола Миколайович — доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри загально-правових дисциплін Донецького юридичного інституту МВС України;

Петков Валерій Петрович — доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, професор кафедри права Університету імені Альфреда Нобеля;

Тарасюк Алла Юрївна — Голова циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства Університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка;

Теремецький Владислав Іванович — доктор юридичних наук, доцент, заслужений юрист України, професор кафедри цивільного права і процесу Тернопільського національного економічного університету;

Чижмарь Катерина Іванівна — доктор юридичних наук, заслужений юрист України.

ВСТУП

Вступ до шлюбу, народження і виховання дітей, створення міцної родини є чи найважливішим завданням людства, основою стабільності будь-якої держави. Сім'я є найважливішим соціальним інститутом, що об'єднує цілу систему зв'язків: шлюбних і родинних, господарських і правових, етичних і психологічних.

Сімейні відносини, як такі, що істотно зачіпають емоційну сферу людського життя, споконвічно знаходяться під впливом морально-етичних та релігійних норм, важко піддаються правовому регулюванню. При написанні науково-практичного коментаря основною метою авторського колективу було коментування статей виходячи не тільки з положень, установлених законодавством, але й психологічної та етичної сторін шлюбно-родинних стосунків. Автори ставили завдання не тільки спростити користування Сімейним кодексом України, а й звернути увагу на недосконалість деяких норм, статей, виявлення проблемних питань, які можуть виникнути при практичному їх застосуванні. При цьому автори посилаються на чинні нормативно-правові акти України.

При написанні даного Коментаря авторський колектив використовував наукові праці провідних вчених в галузі цивільного та сімейного права.

Авторський колектив висловлює подяку усім, хто своїми науковими працями, пропозиціями, зауваженнями допомагав створити дану книгу: Антошкіній В.К., Волосатому Г.С., Гопанчуку В.С., Д'ячкової Н.А., Дзері О.В., Жилінковій І.В., Індіченко С.П., Калітенко О.М., Лебедю В.І., Лов'яку О.О., Москалюк В.Ю., Савченко Л.А., Трубі В.І., Червоному Ю.С. та багатьом іншим.

ЗМІСТ

СІМЕЙНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ	5
Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	8
Глава 1. Сім'я. Регулювання сімейних відносин.....	8
СТАТТЯ 1. ЗАВДАННЯ СІМЕЙНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ	8
СТАТТЯ 2. УЧАСНИКИ СІМЕЙНИХ ВІДНОСИН, ЯКІ РЕГУЛЮЄ СІМЕЙНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ	9
СТАТТЯ 3. СІМ'Я.....	11
СТАТТЯ 4. ПРАВО ОСОБИ НА СІМ'Ю	12
СТАТТЯ 5. ДЕРЖАВНА ОХОРОНА СІМ'І.....	13
СТАТТЯ 6. ДИТИНА.....	14
СТАТТЯ 7. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ РЕГУЛЮВАННЯ СІМЕЙНИХ ВІДНОСИН.....	15
СТАТТЯ 8. ЗАСТОСУВАННЯ ДО РЕГУЛЮВАННЯ СІМЕЙНИХ ВІДНОСИН ЦИВІЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ	17
СТАТТЯ 9. РЕГУЛЮВАННЯ СІМЕЙНИХ ВІДНОСИН ЗА ДОМОВЛЕНІСТЮ (ДОГОВОРМ) СТОРІН	18
СТАТТЯ 10. ЗАСТОСУВАННЯ АНАЛОГІЇ ЗАКОНУ ТА АНАЛОГІЇ ПРАВА	19
СТАТТЯ 11. ВРАХУВАННЯ ЗВИЧАЇВ ПРИ ВИРІШЕННІ СУДОМ СІМЕЙНИХ СПОРІВ.....	20
СТАТТЯ 12. ОБЧИСЛЕННЯ СТРОКІВ, ВСТАНОВЛЕНИХ У ЦЬОМУ КОДЕКСІ	21
СТАТТЯ 13. МІЖНАРОДНІ ДОГОВОРИ УКРАЇНИ	22
Глава 2. Здійснення сімейних прав та виконання сімейних обов'язків. Захист сі- мейних прав та інтересів	23
СТАТТЯ 14. ЗДІЙСНЕННЯ СІМЕЙНИХ ПРАВ	23
СТАТТЯ 15. ВИКОНАННЯ СІМЕЙНИХ ОБОВ'ЯЗКІВ.....	25
СТАТТЯ 16. НАДАННЯ НЕПОВНОЛІТНІМ БАТЬКАМ ДОПОМОГИ У ЗДІЙСНЕННІ БАТЬКІВСЬКИХ ПРАВ ТА ВИКОНАННІ БАТЬКІВСЬКИХ ОБОВ'ЯЗКІВ.....	27
СТАТТЯ 17. НАДАННЯ ОРГАНОМ ОПІКИ ТА ПІКЛУВАННЯ ДОПОМОГИ ОСОБАМ У ЗДІЙСНЕННІ НИМИ СВОЇХ СІМЕЙНИХ ПРАВ ТА ВИКОНАННІ СІМЕЙНИХ ОБОВ'ЯЗКІВ	28
СТАТТЯ 18. ЗАХИСТ СІМЕЙНИХ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ	29
СТАТТЯ 19. УЧАСТЬ ОРГАНУ ОПІКИ ТА ПІКЛУВАННЯ У ЗАХИСТІ СІМЕЙНИХ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ	31
СТАТТЯ 20. ЗАСТОСУВАННЯ ПОЗОВНОЇ ДАВНОСТІ ДО ВИМОГ, ЩО ВИПЛИВАЮТЬ ІЗ СІМЕЙНИХ ВІДНОСИН	33
Розділ II ШЛЮБ. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ПОДРУЖЖЯ.....	34
Глава 3. Загальні положення	34
СТАТТЯ 21. ПОНЯТТЯ ШЛЮБУ	34
СТАТТЯ 22. ШЛЮБНИЙ ВІК	36
СТАТТЯ 23. ПРАВО НА ШЛЮБ	37

СТАТТЯ 24. ДОБРОВІЛЬНІСТЬ ШЛЮБУ	39
СТАТТЯ 25. ОДНОШЛЮБНІСТЬ	40
СТАТТЯ 26. ОСОБИ, ЯКІ НЕ МОЖУТЬ ПЕРЕБУВАТИ У ШЛЮБИ МІЖ СОБОЮ	41
Глава 4. Державна реєстрація шлюбу	44
СТАТТЯ 27. ЗНАЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ШЛЮБУ	44
СТАТТЯ 28. ЗАЯВА ПРО РЕЄСТРАЦІЮ ШЛЮБУ	45
СТАТТЯ 29. ОЗНАЙОМЛЕННЯ НАРЕЧЕНИХ З ЇХНІМИ ПРАВАМИ ТА ОБОВ'ЯЗКАМИ	47
СТАТТЯ 30. ВЗАЄМНА ОБІЗНАНІСТЬ НАРЕЧЕНИХ ПРО СТАН ЗДОРОВ'Я	47
СТАТТЯ 31. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ НАРЕЧЕНИХ У РАЗІ ВІДМОВИ ВІД ВСТУПУ В ШЛЮБ	49
СТАТТЯ 32. ЧАС РЕЄСТРАЦІЇ ШЛЮБУ	50
СТАТТЯ 33. МІСЦЕ РЕЄСТРАЦІЇ ШЛЮБУ	51
СТАТТЯ 34. РЕЄСТРАЦІЯ ШЛЮБУ В ПРИСУТНОСТІ НАРЕЧЕНОЇ ТА НАРЕЧЕНОГО	52
СТАТТЯ 35. ПРАВО НА ВИБІР ПРИЗВИЩА ПРИ РЕЄСТРАЦІЇ ШЛЮБУ	52
СТАТТЯ 36. ПРАВОВІ НАСЛІДКИ ШЛЮБУ	53
СТАТТЯ 37. ПРАВозГІДНІСТЬ ШЛЮБУ	54
Глава 5. Недійсність шлюбу	54
СТАТТЯ 38. ПІДСТАВИ НЕДІЙСНОСТІ ШЛЮБУ	54
СТАТТЯ 39. ШЛЮБ, ЯКИЙ Є НЕДІЙСНИМ	55
СТАТТЯ 40. ШЛЮБ, ЯКИЙ ВИЗНАЄТЬСЯ НЕДІЙСНИМ ЗА РІШЕННЯМ СУДУ	57
СТАТТЯ 41. ШЛЮБ, ЯКИЙ МОЖЕ БУТИ ВИЗНАНИЙ НЕДІЙСНИМ ЗА РІШЕННЯМ СУДУ	60
СТАТТЯ 42. ОСОБИ, ЯКІ МАЮТЬ ПРАВО НА ЗВЕРНЕННЯ ДО СУДУ З ПОЗОВОМ ПРО ВИЗНАННЯ ШЛЮБУ НЕДІЙСНИМ	62
СТАТТЯ 43. ВИЗНАННЯ ШЛЮБУ НЕДІЙСНИМ ПІСЛЯ ЙОГО ПРИПИНЕННЯ	64
СТАТТЯ 44. ЧАС, З ЯКОГО ШЛЮБ Є НЕДІЙСНИМ	64
СТАТТЯ 45. ПРАВОВІ НАСЛІДКИ НЕДІЙСНОСТІ ШЛЮБУ	65
СТАТТЯ 46. ОСОБЛИВІ ПРАВОВІ НАСЛІДКИ НЕДІЙСНОСТІ ШЛЮБУ	67
СТАТТЯ 47. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ БАТЬКІВ І ДИТИНИ, ЯКА НАРОДИЛАСЯ У НЕДІЙСНОМУ ШЛЮБИ	68
СТАТТЯ 48. ВИЗНАННЯ ШЛЮБУ НЕУКЛАДЕНИМ	69
Глава 6. Особисті немайнові права та обов'язки подружжя	70
СТАТТЯ 49. ПРАВО НА МАТЕРИНСТВО	70
СТАТТЯ 50. ПРАВО НА БАТЬКІВСТВО	71
СТАТТЯ 51. ПРАВО ДРУЖИНИ ТА ЧОЛОВІКА НА ПОВАГУ ДО СВОЄЇ ІНДИВІДУАЛЬНОСТІ	72
СТАТТЯ 52. ПРАВО ДРУЖИНИ ТА ЧОЛОВІКА НА ФІЗИЧНИЙ ТА ДУХОВНИЙ РОЗВИТОК	73

СТАТТЯ 53. ПРАВО ДРУЖИНИ ТА ЧОЛОВІКА НА ЗМІНУ ПРИЗВИЩА	74
СТАТТЯ 54. ПРАВО ДРУЖИНИ ТА ЧОЛОВІКА НА РОЗПОДІЛ ОBOB'ЯЗКІВ ТА СПІЛЬНЕ ВИРІШЕННЯ ПИТАНЬ ЖИТТЯ СІМ'Ї	75
СТАТТЯ 55. OBOB'ЯЗОК ПОДРУЖЖЯ ТУРБУВАТИСЯ ПРО СІМ'Ю.....	76
СТАТТЯ 56. ПРАВО ДРУЖИНИ ТА ЧОЛОВІКА НА СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАННІСТЬ	77
Глава 7. Право особистої приватної власності дружини та чоловіка.....	79
СТАТТЯ 57. МАЙНО, ЩО Є ОСОБИСТОЮ ПРИВАТНОЮ ВЛАСНІСТЮ ДРУЖИНИ, ЧОЛОВІКА	79
СТАТТЯ 58. ПРАВО НА ПЛОДИ ТА ДОХОДИ ВІД РЕЧЕЙ, ЩО Є ОСОБИСТОЮ ПРИВАТНОЮ ВЛАСНІСТЮ ДРУЖИНИ, ЧОЛОВІКА.....	81
СТАТТЯ 59. ЗДІЙСНЕННЯ ДРУЖИНОЮ, ЧОЛОВІКОМ ПРАВА ОСОБИСТОЇ ПРИВАТНОЇ ВЛАСНОСТІ	82
Глава 8. Право спільної сумісної власності подружжя.....	82
СТАТТЯ 60. ПІДСТАВИ НАБУТТЯ ПРАВА СПІЛЬНОЇ СУМІСНОЇ ВЛАСНОСТІ ПОДРУЖЖЯ.....	82
СТАТТЯ 61. ОБ'ЄКТИ ПРАВА СПІЛЬНОЇ СУМІСНОЇ ВЛАСНОСТІ	83
СТАТТЯ 62. ВИНИКНЕННЯ ПРАВА СПІЛЬНОЇ СУМІСНОЇ ВЛАСНОСТІ ПОДРУЖЖЯ НА МАЙНО, ЩО НАЛЕЖАЛО ДРУЖИНІ, ЧОЛОВІКОВІ	85
СТАТТЯ 63. ЗДІЙСНЕННЯ ПОДРУЖЖЯМ ПРАВА СПІЛЬНОЇ СУМІСНОЇ ВЛАСНОСТІ.....	85
СТАТТЯ 64. ПРАВО ПОДРУЖЖЯ НА УКЛАДЕННЯ ДОГОВОРІВ МІЖ СОБОЮ	86
СТАТТЯ 65. ПРАВО ПОДРУЖЖЯ НА РОЗПОРЯДЖАННЯ МАЙНОМ, ЩО Є ОБ'ЄКТОМ ПРАВА СПІЛЬНОЇ СУМІСНОЇ ВЛАСНОСТІ ПОДРУЖЖЯ.....	87
СТАТТЯ 66. ПРАВО ПОДРУЖЖЯ НА ВИЗНАЧЕННЯ ПОРЯДКУ КОРИСТУВАННЯ МАЙНОМ	88
СТАТТЯ 67. ПРАВО НА РОЗПОРЯДЖАННЯ ЧАСТКОЮ У МАЙНІ, ЩО Є ОБ'ЄКТОМ ПРАВА СПІЛЬНОЇ СУМІСНОЇ ВЛАСНОСТІ ПОДРУЖЖЯ.....	89
СТАТТЯ 68. ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВА СПІЛЬНОЇ СУМІСНОЇ ВЛАСНОСТІ ПІСЛЯ РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ	89
СТАТТЯ 69. ПРАВО ПОДРУЖЖЯ НА ПОДІЛ МАЙНА, ЩО Є ОБ'ЄКТОМ ПРАВА СПІЛЬНОЇ СУМІСНОЇ ВЛАСНОСТІ ПОДРУЖЖЯ	90
СТАТТЯ 70. РОЗМІР ЧАСТОК МАЙНА ДРУЖИНИ ТА ЧОЛОВІКА ПРИ ПОДІЛІ МАЙНА, ЩО Є ОБ'ЄКТОМ ПРАВА СПІЛЬНОЇ СУМІСНОЇ ВЛАСНОСТІ ПОДРУЖЖЯ.....	90
СТАТТЯ 71. СПОСОБИ ТА ПОРЯДОК ПОДІЛУ МАЙНА, ЩО Є ОБ'ЄКТОМ ПРАВА СПІЛЬНОЇ СУМІСНОЇ ВЛАСНОСТІ ПОДРУЖЖЯ	91
СТАТТЯ 72. ЗАСТОСУВАННЯ ПОЗОВНОЇ ДАВНОСТІ ДО ВИМОГ ПРО ПОДІЛ МАЙНА, ЩО Є ОБ'ЄКТОМ ПРАВА СПІЛЬНОЇ СУМІСНОЇ ВЛАСНОСТІ ПОДРУЖЖЯ.....	93
СТАТТЯ 73. НАКЛАДЕННЯ СТЯГНЕННЯ НА МАЙНО, ЩО Є ОБ'ЄКТОМ ПРАВА СПІЛЬНОЇ СУМІСНОЇ ВЛАСНОСТІ ПОДРУЖЖЯ	93

СТАТТЯ 74. ПРАВО НА МАЙНО ЖІНКИ ТА ЧОЛОВІКА, ЯКІ ПРОЖИВАЮТЬ ОДНІЄЮ СІМ'ЄЮ, АЛЕ НЕ ПЕРЕБУВАЮТЬ У ШЛЮБІ МІЖ СОБОЮ АБО В БУДЬ-ЯКОМУ ІНШОМУ ШЛЮБІ	94
Глава 9. Права та обов'язки подружжя по утриманню.....	95
СТАТТЯ 75. ПРАВО ОДНОГО З ПОДРУЖЖЯ НА УТРИМАННЯ	95
СТАТТЯ 76. ПРАВО НА УТРИМАННЯ ПІСЛЯ РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ	97
СТАТТЯ 77. СПОСОБИ НАДАННЯ УТРИМАННЯ ОДНОМУ З ПОДРУЖЖЯ.....	100
СТАТТЯ 78. ДОГОВІР ПОДРУЖЖЯ ПРО НАДАННЯ УТРИМАННЯ.....	101
СТАТТЯ 79. ЧАС, ПРОТЯГОМ ЯКОГО СПЛАЧУЮТЬСЯ АЛІМЕНТИ ОДНОМУ З ПОДРУЖЖЯ	102
СТАТТЯ 80. ВИЗНАЧЕННЯ РОЗМІРУ АЛІМЕНТІВ ОДНОМУ З ПОДРУЖЖЯ ЗА РІШЕННЯМ СУДУ	103
СТАТТЯ 81. ВИДИ ДОХОДІВ, ЯКІ ВРАХОВУЮТЬСЯ ПРИ ВИЗНАЧЕННІ РОЗМІРУ АЛІМЕНТІВ.....	105
СТАТТЯ 82. ПРИПИНЕННЯ ПРАВА ОДНОГО З ПОДРУЖЖЯ НА УТРИМАННЯ.....	105
СТАТТЯ 83. ПОЗБАВЛЕННЯ ПРАВА НА УТРИМАННЯ АБО ОБМЕЖЕННЯ ЙОГО СТРОКОМ.....	107
СТАТТЯ 84. ПРАВО ДРУЖИНИ НА УТРИМАННЯ ПІД ЧАС ВАГІТНОСТІ ТА У РАЗІ ПРОЖИВАННЯ З НЕЮ ДИТИНИ	108
СТАТТЯ 85. ПРИПИНЕННЯ ПРАВА ДРУЖИНИ НА УТРИМАННЯ.....	109
СТАТТЯ 86. ПРАВО ЧОЛОВІКА НА УТРИМАННЯ У РАЗІ ПРОЖИВАННЯ З НИМ ДИТИНИ.....	110
СТАТТЯ 87. ПРИПИНЕННЯ ПРАВА ЧОЛОВІКА НА УТРИМАННЯ	110
СТАТТЯ 88. ПРАВО НА УТРИМАННЯ ТОГО З ПОДРУЖЖЯ, З КИМ ПРОЖИВАЄ ДИТИНА-ІНВАЛІД.....	111
СТАТТЯ 89. ПРИПИНЕННЯ ПРАВА НА УТРИМАННЯ ЗА ДОМОВЛЕНІСТЮ ПОДРУЖЖЯ	111
СТАТТЯ 90. ВЗАЄМНА УЧАСТЬ ДРУЖИНИ, ЧОЛОВІКА У ВИТРАТАХ НА ЛІКУВАННЯ	112
СТАТТЯ 91. ПРАВО НА УТРИМАННЯ ЖІНКИ ТА ЧОЛОВІКА, ЯКІ НЕ ПЕРЕБУВАЮТЬ У ШЛЮБІ МІЖ СОБОЮ	113
Глава 10. Шлюбний договір.....	114
СТАТТЯ 92. ПРАВО НА УКЛАДЕННЯ ШЛЮБНОГО ДОГОВОРУ	114
СТАТТЯ 93. ЗМІСТ ШЛЮБНОГО ДОГОВОРУ	116
СТАТТЯ 94. ФОРМА ШЛЮБНОГО ДОГОВОРУ.....	117
СТАТТЯ 95. ПОЧАТОК ДІЇ ШЛЮБНОГО ДОГОВОРУ.....	118
СТАТТЯ 96. СТРОК ДІЇ ШЛЮБНОГО ДОГОВОРУ	118
СТАТТЯ 97. ВИЗНАЧЕННЯ У ШЛЮБНОМУ ДОГОВОРІ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ МАЙНА	120
СТАТТЯ 98. ВИЗНАЧЕННЯ У ШЛЮБНОМУ ДОГОВОРІ ПОРЯДКУ КОРИСТУВАННЯ ЖИТЛОМ	122

СТАТТЯ 99. ВИЗНАЧЕННЯ У ШЛЮБНОМУ ДОГОВОРІ ПРАВА НА УТРИМАННЯ.....	123
СТАТТЯ 100. ЗМІНА УМОВ ШЛЮБНОГО ДОГОВОРУ.....	123
СТАТТЯ 101. ПРАВО НА ВІДМОВУ ВІД ШЛЮБНОГО ДОГОВОРУ.....	125
СТАТТЯ 102. РОЗІРВАННЯ ШЛЮБНОГО ДОГОВОРУ.....	125
СТАТТЯ 103. ВИЗНАННЯ ШЛЮБНОГО ДОГОВОРУ НЕДІЙСНИМ.....	127
Глава 11. Припинення шлюбу.....	128
СТАТТЯ 104. ПІДСТАВИ ПРИПИНЕННЯ ШЛЮБУ.....	128
СТАТТЯ 105. ПРИПИНЕННЯ ШЛЮБУ ВНАСЛІДОК ЙОГО РОЗІРВАННЯ.....	131
СТАТТЯ 106. РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ ОРГАНОМ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ АКТИВ ЦИВІЛЬНОГО СТАНУ ЗА ЗАЯВОЮ ПОДРУЖЖЯ, ЯКЕ НЕ МАЄ ДІТЕЙ.....	132
СТАТТЯ 107. РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ ОРГАНОМ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ АКТИВ ЦИВІЛЬНОГО СТАНУ ЗА ЗАЯВОЮ ОДНОГО З ПОДРУЖЖЯ.....	135
СТАТТЯ 108. ВИЗНАННЯ РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ ФІКТИВНИМ.....	136
СТАТТЯ 109. РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ ЗА РІШЕННЯМ СУДУ ЗА СПІЛЬНОЮ ЗАЯВОЮ ПОДРУЖЖЯ, ЯКЕ МАЄ ДІТЕЙ.....	137
СТАТТЯ 110. ПРАВО НА ПРЕД'ЯВЛЕННЯ ПОЗОВУ ПРО РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ.....	141
СТАТТЯ 111. ЗАХОДИ СУДУ ЩОДО ПРИМИРЕННЯ ПОДРУЖЖЯ.....	145
СТАТТЯ 112. ПІДСТАВИ ДЛЯ РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ ЗА ПОЗОВОМ ОДНОГО З ПОДРУЖЖЯ.....	146
СТАТТЯ 113. ПРАВО НА ВИБІР ПРИЗВИЩА ПІСЛЯ РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ.....	148
СТАТТЯ 114. МОМЕНТ ПРИПИНЕННЯ ШЛЮБУ У РАЗІ ЙОГО РОЗІРВАННЯ.....	149
СТАТТЯ 115. ДЕРЖАВНА РЕЄСТРАЦІЯ РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ.....	150
СТАТТЯ 116. ПРАВО НА ПОВТОРНИЙ ШЛЮБ ПІСЛЯ РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ.....	153
СТАТТЯ 117. ВИКЛЮЧЕНА.....	153
СТАТТЯ 118. ПОНОВЛЕННЯ ШЛЮБУ У РАЗІ З'ЯВЛЕННЯ ОСОБИ, ЯКА БУЛА ОГолоШЕНА ПОМЕРЛОЮ АБО ВИЗНАНА БЕЗВІСНО ВІДСУТНЬОЮ.....	153
СТАТТЯ 119. ВСТАНОВЛЕННЯ РЕЖИМУ ОКРЕМОГО ПРОЖИВАННЯ ПОДРУЖЖЯ.....	156
СТАТТЯ 120. ПРАВОВІ НАСЛІДКИ ВСТАНОВЛЕННЯ РЕЖИМУ ОКРЕМОГО ПРОЖИВАННЯ ПОДРУЖЖЯ.....	158
Розділ III ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ МАТЕРІ, БАТЬКА І ДИТИНИ.....	159
Глава 12. Визначення походження дитини.....	159
СТАТТЯ 121. ЗАГАЛЬНІ ПІДСТАВИ ВИНИКНЕННЯ ПРАВ ТА ОБОВ'ЯЗКІВ МАТЕРІ, БАТЬКА І ДИТИНИ.....	159
СТАТТЯ 122. ВИЗНАЧЕННЯ ПОХОДЖЕННЯ ДИТИНИ ВІД МАТЕРІ ТА БАТЬКА, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ У ШЛЮБІ МІЖ СОБОЮ.....	161

СТАТТЯ 123. ВИЗНАЧЕННЯ ПОХОДЖЕННЯ ДИТИНИ, НАРОДЖЕНОЇ В РЕЗУЛЬТАТІ ЗАСТОСУВАННЯ ДОПОМІЖНИХ РЕПРОДУКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	162
СТАТТЯ 124. ВИЗНАЧЕННЯ ПОХОДЖЕННЯ ДИТИНИ ВІД БАТЬКА У РАЗІ РЕЄСТРАЦІЇ ПОВТОРНОГО ШЛЮБУ З ЇЇ МАТЕР'Ю	164
СТАТТЯ 125. ВИЗНАЧЕННЯ ПОХОДЖЕННЯ ДИТИНИ, БАТЬКИ ЯКОЇ НЕ ПЕРЕБУВАЮТЬ У ШЛЮБИ МІЖ СОБОЮ	164
СТАТТЯ 126. ВИЗНАЧЕННЯ ПОХОДЖЕННЯ ДИТИНИ ВІД БАТЬКА ЗА ЗАЯВОЮ ЖІНКИ ТА ЧОЛОВІКА, ЯКІ НЕ ПЕРЕБУВАЮТЬ У ШЛЮБИ МІЖ СОБОЮ	165
СТАТТЯ 127. ВИКЛЮЧЕНА	166
СТАТТЯ 128. ВИЗНАННЯ БАТЬКІВСТВА ЗА РІШЕННЯМ СУДУ	166
СТАТТЯ 129. СПІР ПРО БАТЬКІВСТВО МІЖ ЧОЛОВІКОМ МАТЕРІ ДИТИНИ ТА ОСОБОЮ, ЯКА ВВАЖАЄ СЕБЕ БАТЬКОМ ДИТИНИ.....	168
СТАТТЯ 130. ВСТАНОВЛЕННЯ ФАКТУ БАТЬКІВСТВА ЗА РІШЕННЯМ СУДУ.....	168
СТАТТЯ 131. ВИЗНАННЯ МАТЕРИНСТВА ЗА РІШЕННЯМ СУДУ	169
СТАТТЯ 132. ВСТАНОВЛЕННЯ ФАКТУ МАТЕРИНСТВА ЗА РІШЕННЯМ СУДУ.....	169
СТАТТЯ 133. ЗАПИС ПОДРУЖЖЯ БАТЬКАМИ ДИТИНИ.....	170
СТАТТЯ 134. ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО АКТОВОГО ЗАПИСУ ПРО НАРОДЖЕННЯ У РАЗІ ВИЗНАННЯ БАТЬКІВСТВА, МАТЕРИНСТВА	170
СТАТТЯ 135. ЗАПИС ПРО БАТЬКІВ ДИТИНИ, ЯКЩО БАТЬКІВСТВО, МАТЕРИНСТВО НЕ ВСТАНОВЛЕНЕ	171
СТАТТЯ 136. ОСПОРЮВАННЯ БАТЬКІВСТВА ОСОБОЮ, ЯКА ЗАПИСАНА БАТЬКОМ ДИТИНИ	172
СТАТТЯ 137. ОСПОРЮВАННЯ БАТЬКІВСТВА ПІСЛЯ СМЕРТІ ОСОБИ, ЯКА ЗАПИСАНА БАТЬКОМ ДИТИНИ	173
СТАТТЯ 138. ПРАВО МАТЕРІ ДИТИНИ НА ОСПОРЮВАННЯ БАТЬКІВСТВА СВОГО ЧОЛОВІКА.....	173
СТАТТЯ 139. СПІР ПРО МАТЕРИНСТВО.....	174
СТАТТЯ 140. ОСПОРЮВАННЯ БАТЬКІВСТВА, МАТЕРИНСТВА ОСОБИ, ЯКА СПЛАЧУЄ АЛІМЕНТИ ЗА РІШЕННЯМ СУДУ	175
Глава 13. Особисті немайнові права і обов'язки батьків та дітей	175
СТАТТЯ 141. РІВНІСТЬ ПРАВ ТА ОБОВ'ЯЗКІВ БАТЬКІВ ЩОДО ДИТИНИ.....	175
СТАТТЯ 142. РІВНІСТЬ ПРАВ ТА ОБОВ'ЯЗКІВ ДІТЕЙ ЩОДО БАТЬКІВ.....	176
СТАТТЯ 143. ОБОВ'ЯЗОК БАТЬКІВ ЗАБРАТИ ДИТИНУ З ПОЛОГОВОГО БУДИНКУ АБО ІНШОГО ЗАКЛАДУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	177
СТАТТЯ 144. ОБОВ'ЯЗОК БАТЬКІВ ЗАРЕЄСТРУВАТИ НАРОДЖЕННЯ ДИТИНИ В ОРГАНІ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ АКТИВ ЦИВІЛЬНОГО СТАНУ	178
СТАТТЯ 145. ВИЗНАЧЕННЯ ПРИЗВИЩА ДИТИНИ	180
СТАТТЯ 146. ВИЗНАЧЕННЯ ІМЕНІ ДИТИНИ.....	181

СТАТТЯ 147. ВИЗНАЧЕННЯ ПО БАТЬКОВІ ДИТИНИ	182
СТАТТЯ 148. ЗМІНА ПРИЗВИЩА ДИТИНИ ЇЇ БАТЬКАМИ	182
СТАТТЯ 149. ЗМІНА ПО БАТЬКОВІ ДИТИНИ	183
СТАТТЯ 150. ОBOB'ЯЗКИ БАТЬКІВ ЩОДО ВИХОВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ДИТИНИ	183
СТАТТЯ 151. ПРАВА БАТЬКІВ ЩОДО ВИХОВАННЯ ДИТИНИ	186
СТАТТЯ 152. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ДИТИНИ НА НАЛЕЖНЕ БАТЬКІВСЬКЕ ВИХОВАННЯ	187
СТАТТЯ 153. ПРАВА БАТЬКІВ ТА ДИТИНИ НА СПІЛКУВАННЯ	188
СТАТТЯ 154. ПРАВА БАТЬКІВ ПО ЗАХИСТУ ДИТИНИ.....	189
СТАТТЯ 155. ЗДІЙСНЕННЯ БАТЬКІВСЬКИХ ПРАВ ТА ВИКОНАННЯ БАТЬКІВСЬКИХ ОBOB'ЯЗКІВ.....	190
СТАТТЯ 156. ПРАВА ТА ОBOB'ЯЗКИ НЕПОВНОЛІТНІХ БАТЬКІВ	193
СТАТТЯ 157. ВИРІШЕННЯ БАТЬКАМИ ПИТАНЬ ЩОДО ВИХОВАННЯ ДИТИНИ	194
СТАТТЯ 158. ВИРІШЕННЯ ОРГАНОМ ОПІКИ ТА ПІКЛУВАННЯ СПОРУ ЩОДО УЧАСТІ У ВИХОВАННІ ДИТИНИ ТОГО З БАТЬКІВ, ХТО ПРОЖИВАЄ ОКРЕМО ВІД НЕЇ	196
СТАТТЯ 159. ВИРІШЕННЯ СУДОМ СПОРУ ЩОДО УЧАСТІ У ВИХОВАННІ ДИТИНИ ТОГО З БАТЬКІВ, ХТО ПРОЖИВАЄ ОКРЕМО ВІД НЕЇ.....	197
СТАТТЯ 160. ПРАВО БАТЬКІВ НА ВИЗНАЧЕННЯ МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ ДИТИНИ	199
СТАТТЯ 161. СПІР МІЖ МАТРІ'Ю ТА БАТЬКОМ ЩОДО МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ МАЛОЛІТНЬОЇ ДИТИНИ	200
СТАТТЯ 162. ПРАВОВІ НАСЛІДКИ ПРОТИПРАВНОЇ ПОВЕДІНКИ ОДНОГО З БАТЬКІВ АБО ІНШОЇ ОСОБИ ПРИ ВИЗНАЧЕННІ МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ МАЛОЛІТНЬОЇ ДИТИНИ	202
СТАТТЯ 163. ПРАВО БАТЬКІВ НА ВІДБРАННЯ МАЛОЛІТНЬОЇ ДИТИНИ ВІД ІНШИХ ОСІБ	204
СТАТТЯ 164. ПІДСТАВИ ПОЗБАВЛЕННЯ БАТЬКІВСЬКИХ ПРАВ.....	204
СТАТТЯ 165. ОСОБИ, ЯКІ МАЮТЬ ПРАВО ЗВЕРНУТИСЯ З ПОЗОВОМ ДО СУДУ ПРО ПОЗБАВЛЕННЯ БАТЬКІВСЬКИХ ПРАВ.....	208
СТАТТЯ 166. ПРАВОВІ НАСЛІДКИ ПОЗБАВЛЕННЯ БАТЬКІВСЬКИХ ПРАВ	208
СТАТТЯ 167. ВЛАШТУВАННЯ ДИТИНИ, БАТЬКИ ЯКОЇ ПОЗБАВЛЕНІ БАТЬКІВСЬКИХ ПРАВ	211
СТАТТЯ 168. ПОБАЧЕННЯ З ДИТИНОЮ МАТЕРІ, БАТЬКА, ЯКІ ПОЗБАВЛЕНІ БАТЬКІВСЬКИХ ПРАВ.....	213
СТАТТЯ 169. ПОНОВЛЕННЯ БАТЬКІВСЬКИХ ПРАВ	214
СТАТТЯ 170. ВІДБРАННЯ ДИТИНИ ВІД БАТЬКІВ БЕЗ ПОЗБАВЛЕННЯ ЇХ БАТЬКІВСЬКИХ ПРАВ	216
СТАТТЯ 171. ВРАХУВАННЯ ДУМКИ ДИТИНИ ПРИ ВИРІШЕННІ ПИТАНЬ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ЇЇ ЖИТТЯ.....	218

СТАТТЯ 172. ОBOB'ЯЗОК ДИТИНИ, ПОВНОЛІТНІХ ДОЧКИ ТА СИНА ПІКЛУВАТИСЯ ПРО БАТЬКІВ	219
Глава 14. Права батьків і дітей на майно	220
СТАТТЯ 173. РОЗДІЛЬНІСТЬ МАЙНА БАТЬКІВ І ДІТЕЙ	220
СТАТТЯ 174. ПРАВО ВЛАСНОСТІ ДИТИНИ НА МАЙНО, ПРИЗНАЧЕНЕ ДЛЯ ЇЇ РОЗВИТКУ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ	221
СТАТТЯ 175. ПРАВО СПІЛЬНОЇ СУМІСНОЇ ВЛАСНОСТІ БАТЬКІВ І ДІТЕЙ.....	221
СТАТТЯ 176. ПРАВА БАТЬКІВ ТА ДІТЕЙ ЩОДО КОРИСТУВАННЯ МАЙНОМ	222
СТАТТЯ 177. УПРАВЛІННЯ МАЙНОМ ДИТИНИ.....	223
СТАТТЯ 178. ВИКОРИСТАННЯ ДОХОДУ ВІД МАЙНА ДИТИНИ	227
СТАТТЯ 179. ПРАВО ВЛАСНОСТІ НА АЛІМЕНТИ, ОДЕРЖАНІ НА ДИТИНУ	227
Глава 15. Обов'язок матері, батька утримувати дитину та його виконання.....	228
СТАТТЯ 180. ОBOB'ЯЗОК БАТЬКІВ УТРИМУВАТИ ДИТИНУ	228
СТАТТЯ 181. СПОСОБИ ВИКОНАННЯ БАТЬКАМИ ОBOB'ЯЗКУ УТРИМУВАТИ ДИТИНУ	229
СТАТТЯ 182. ОБСТАВИНИ, ЯКІ ВРАХОВУЮТЬСЯ СУДОМ ПРИ ВИЗНАЧЕННІ РОЗМІРУ АЛІМЕНТІВ	235
СТАТТЯ 183. ВИЗНАЧЕННЯ РОЗМІРУ АЛІМЕНТІВ У ЧАСТЦІ ВІД ЗАРОБІТКУ (ДОХОДУ) МАТЕРІ, БАТЬКА ДИТИНИ	236
СТАТТЯ 184. ВИЗНАЧЕННЯ РОЗМІРУ АЛІМЕНТІВ У ТВЕРДІЙ ГРОШОВІЙ СУМІ	237
СТАТТЯ 185. УЧАСТЬ БАТЬКІВ У ДОДАТКОВИХ ВИТРАТАХ НА ДИТИНУ	238
СТАТТЯ 186. КОНТРОЛЬ ОРГАНУ ОПІКИ ТА ПІКЛУВАННЯ ЗА ЦІЛЬОВИМ ВИТРАЧАННЯМ АЛІМЕНТІВ	239
СТАТТЯ 187. ВІДРАХУВАННЯ АЛІМЕНТІВ НА ДИТИНУ ЗА ІНІЦІАТИВОЮ ПЛАТНИКА АБО ОДЕРЖУВАЧА АЛІМЕНТІВ.....	239
СТАТТЯ 188. ЗВІЛЬНЕННЯ БАТЬКІВ ВІД ОBOB'ЯЗКУ УТРИМУВАТИ ДИТИНУ	241
СТАТТЯ 189. ДОГОВІР МІЖ БАТЬКАМИ ПРО СПЛАТУ АЛІМЕНТІВ НА ДИТИНУ	241
СТАТТЯ 190. ПРИПИНЕННЯ ПРАВА НА АЛІМЕНТИ НА ДИТИНУ У ЗВ'ЯЗКУ З НАБУТТЯМ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА НЕРУХОМЕ МАЙНО.....	242
СТАТТЯ 191. ЧАС, З ЯКОГО ПРИСУДЖУЮТЬСЯ АЛІМЕНТИ НА ДИТИНУ	243
СТАТТЯ 192. ЗМІНА РОЗМІРУ АЛІМЕНТІВ.....	244
СТАТТЯ 193. СТЯГНЕННЯ АЛІМЕНТІВ ТА ІНШИХ КОШТІВ НА ДИТИНУ, ЯКА ПЕРЕБУВАЄ У ЗАКЛАДІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я, НАВЧАЛЬНОМУ АБО ІНШОМУ ЗАКЛАДІ	245
СТАТТЯ 194. СТЯГНЕННЯ АЛІМЕНТІВ ЗА МИНУЛИЙ ЧАС ТА ЗАБОРГОВАНОСТІ ЗА АЛІМЕНТАМИ.....	245
СТАТТЯ 195. ВИЗНАЧЕННЯ ЗАБОРГОВАНОСТІ ЗА АЛІМЕНТАМИ, ПРИСУДЖЕНИМИ У ЧАСТЦІ ВІД ЗАРОБІТКУ (ДОХОДУ).....	246

СТАТТЯ 196. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПРОСТРОЧЕННЯ СПЛАТИ АЛІМЕНТІВ, ОПЛАТИ ДОДАТКОВИХ ВИТРАТ НА ДИТИНУ	247
СТАТТЯ 197. ВСТАНОВЛЕННЯ СТРОКУ СПЛАТИ ЗАБОРГОВАНОСТІ. ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД СПЛАТИ ЗАБОРГОВАНОСТІ ЗА АЛІМЕНТАМИ	248
Глава 16. Обов'язок батьків утримувати повнолітніх дочку, сина та його виконання	249
СТАТТЯ 198. ПІДСТАВИ ВИНИКНЕННЯ ОBOB'ЯЗКУ БАТЬКІВ УТРИМУВАТИ ПОВНОЛІТНІХ ДОЧКУ, СИНА	249
СТАТТЯ 199. ОBOB'ЯЗOK БАТЬКІВ УТРИМУВАТИ ПОВНОЛІТНІХ ДОЧКУ, СИНА, ЯКІ ПРОДОВЖУЮТЬ НАВЧАННЯ	250
СТАТТЯ 200. РОЗМІР АЛІМЕНТІВ НА ПОВНОЛІТНІХ ДОЧКУ, СИНА	251
СТАТТЯ 201. ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ ЦЬОГО КОДЕКСУ ДО ВІДНОСИН ЩОДО ОBOB'ЯЗКУ БАТЬКІВ УТРИМУВАТИ ПОВНОЛІТНІХ ДОЧКУ, СИНА	251
Глава 17. Обов'язок повнолітніх дочки, сина утримувати батьків та його виконання	252
СТАТТЯ 202. ПІДСТАВИ ВИНИКНЕННЯ ОBOB'ЯЗКУ ПОВНОЛІТНІХ ДОЧКИ, СИНА УТРИМУВАТИ БАТЬКІВ	252
СТАТТЯ 203. ОBOB'ЯЗOK ДОЧКИ, СИНА БРАТИ УЧАСТЬ У ДОДАТКОВИХ ВИТРАТАХ НА БАТЬКІВ	253
СТАТТЯ 204. ЗВІЛЬНЕННЯ ДОЧКИ, СИНА ВІД ОBOB'ЯЗКУ УТРИМУВАТИ МАТІР, БАТЬКА	254
СТАТТЯ 205. ВИЗНАЧЕННЯ РОЗМІРУ АЛІМЕНТІВ НА БАТЬКІВ	255
СТАТТЯ 206. СТЯГНЕННЯ З ДИТИНИ ВИТРАТ НА ДОГЛЯД ТА ЛІКУВАННЯ БАТЬКІВ	256
Розділ IV ВЛАШТУВАННЯ ДІТЕЙ-СИРИТ І ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ	257
Глава 18. Усиновлення	257
СТАТТЯ 207. ПОНЯТТЯ УСИНОВЛЕННЯ	257
СТАТТЯ 208. ОСОБА, ЯКА МОЖЕ БУТИ УСИНОВЛЕНОЮ	259
СТАТТЯ 209. УСИНОВЛЕННЯ ДИТИНИ, ЯКУ НЕ ЗАБРАЛИ З ПОЛОГОВОГО БУДИНКУ ЧИ ПІДКИНУЛИ АБО ЯКА БУЛА ЗНАЙДЕНА	260
СТАТТЯ 210. УСИНОВЛЕННЯ БРАТІВ ТА СЕСТЕР	261
СТАТТЯ 211. ОСОБИ, ЯКІ МОЖУТЬ БУТИ УСИНОВЛЮВАЧАМИ	262
СТАТТЯ 212. ОСОБИ, ЯКІ НЕ МОЖУТЬ БУТИ УСИНОВЛЮВАЧАМИ	264
СТАТТЯ 213. ОСОБИ, ЯКІ МАЮТЬ ПЕРЕВАЖНЕ ПЕРЕД ІНШИМИ ПРАВО НА УСИНОВЛЕННЯ ДИТИНИ	267
СТАТТЯ 214. ОБЛІК ДІТЕЙ-СИРИТ І ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ, ЯКІ МОЖУТЬ БУТИ УСИНОВЛЕНІ, ПЕРЕДАНІ ПІД ОПІКУ, ПІКЛУВАННЯ ЧИ НА ВИХОВАННЯ В СІМ'Ї ГРОМАДЯН	268
СТАТТЯ 215. ОБЛІК ОСІБ, ЯКІ БАЖАЮТЬ УСИНОВИТИ ДИТИНУ	272
СТАТТЯ 216. ЗАБОРОНА ПОСЕРЕДНИЦЬКОЇ, КОМЕРЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЩОДО УСИНОВЛЕННЯ ДІТЕЙ	275
СТАТТЯ 217. ЗГОДА БАТЬКІВ НА УСИНОВЛЕННЯ ДИТИНИ	276

СТАТТЯ 218. ЗГОДА ДИТИНИ НА УСИНОВЛЕННЯ	279
СТАТТЯ 219. УСИНОВЛЕННЯ ДИТИНИ БЕЗ ЗГОДИ БАТЬКІВ	281
СТАТТЯ 220. ЗГОДА ДРУГОГО З ПОДРУЖЖЯ НА УСИНОВЛЕННЯ ДИТИНИ.....	284
СТАТТЯ 221. ЗГОДА ОПІКУНА, ПІКЛУВАЛЬНИКА НА УСИНОВЛЕННЯ ДИТИНИ	285
СТАТТЯ 222. ЗГОДА ЗАКЛАДУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я АБО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ НА УСИНОВЛЕННЯ ДИТИНИ	286
СТАТТЯ 223. ЗАЯВА ПРО УСИНОВЛЕННЯ ДИТИНИ.....	287
СТАТТЯ 224. РІШЕННЯ СУДУ ПРО УСИНОВЛЕННЯ	289
СТАТТЯ 225. МОМЕНТ ЗДІЙСНЕННЯ УСИНОВЛЕННЯ	291
СТАТТЯ 226. ПРАВО НА ТАЄМНИЦЮ УСИНОВЛЕННЯ.....	292
СТАТТЯ 227. ПРАВО НА ПРИХОВАННЯ ФАКТУ УСИНОВЛЕННЯ ВІД ДИТИНИ, ЯКА УСИНОВЛЕНА	293
СТАТТЯ 228. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТАЄМНИЦІ УСИНОВЛЕННЯ.....	294
СТАТТЯ 229. ПРАВО УСИНОВЛЮВАЧА БУТИ ЗАПИСАНИМ МАТЕР'Ю, БАТЬКОМ ДИТИНИ	295
СТАТТЯ 230. ПРАВО УСИНОВЛЮВАЧА НА ЗМІНУ ВІДОМОСТЕЙ ПРО МІСЦЕ НАРОДЖЕННЯ ТА ДАТУ НАРОДЖЕННЯ ДИТИНИ.....	297
СТАТТЯ 231. ЗМІНА ПРИЗВИЩА, ІМЕНІ ТА ПО БАТЬКОВІ ОСОБИ, ЯКА УСИНОВЛЕНА	297
СТАТТЯ 232. ПРАВОВІ НАСЛІДКИ УСИНОВЛЕННЯ	299
СТАТТЯ 233. ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО АКТОВОГО ЗАПISУ ПРО НАРОДЖЕННЯ ДИТИНИ, ЯКА УСИНОВЛЕНА.....	301
СТАТТЯ 234. ЗБЕРЕЖЕННЯ ПРАВ ДИТИНИ, ЯКІ ВОНА МАЛА ДО УСИНОВЛЕННЯ.....	301
СТАТТЯ 235. НАГЛЯД ЗА ДОТРИМАННЯМ ПРАВ ДИТИНИ, ЯКА УСИНОВЛЕНА	302
СТАТТЯ 236. НЕДІЙСНІСТЬ УСИНОВЛЕННЯ.....	303
СТАТТЯ 237. ПРАВОВІ НАСЛІДКИ ВИЗНАННЯ УСИНОВЛЕННЯ НЕДІЙСНИМ.....	306
СТАТТЯ 238. СКАСУВАННЯ УСИНОВЛЕННЯ.....	307
СТАТТЯ 239. ПРАВОВІ НАСЛІДКИ СКАСУВАННЯ УСИНОВЛЕННЯ.....	308
СТАТТЯ 240. ОСОБИ, ЯКІ МАЮТЬ ПРАВО НА ЗВЕРНЕННЯ ДО СУДУ З ПОЗОВОМ ПРО СКАСУВАННЯ УСИНОВЛЕННЯ АБО ВИЗНАННЯ УСИНОВЛЕННЯ НЕДІЙСНИМ	310
СТАТТЯ 241. ПОРЯДОК ПОНОВЛЕННЯ АКТОВОГО ЗАПISУ ПРО НАРОДЖЕННЯ У РАЗІ ВИЗНАННЯ УСИНОВЛЕННЯ НЕДІЙСНИМ АБО СКАСУВАННЯ УСИНОВЛЕННЯ	310
СТАТТЯ 242. ПОЗБАВЛЕННЯ УСИНОВЛЮВАЧА БАТЬКІВСЬКИХ ПРАВ.....	311
Глава 19. Опіка та піклування над дітьми	312
СТАТТЯ 243. ДІТИ, НАД ЯКИМИ ВСТАНОВЛЮЄТЬСЯ ОПІКА, ПІКЛУВАННЯ.....	312

СТАТТЯ 244. ОСОБА, ЯКА МОЖЕ БУТИ ОПІКУНОМ, ПІКЛУВАЛЬНИКОМ ДИТИНИ	314
СТАТТЯ 245. ОПІКА ТА ПІКЛУВАННЯ НАД ДИТИНОЮ, ЯКА ПРОЖИВАЄ У ЗАКЛАДІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я, НАВЧАЛЬНОМУ АБО ІНШОМУ ДИТЯЧОМУ ЗАКЛАДІ	316
СТАТТЯ 246. КОНТРОЛЬ ОРГАНУ ОПІКИ ТА ПІКЛУВАННЯ ЗА ДОТРИМАННЯМ ПРАВ ДИТИНИ, НАД ЯКОЮ ВСТАНОВЛЕНО ОПІКУ АБО ПІКЛУВАННЯ.....	317
СТАТТЯ 247. ПРАВА ДИТИНИ, НАД ЯКОЮ ВСТАНОВЛЕНО ОПІКУ АБО ПІКЛУВАННЯ.....	318
СТАТТЯ 248. ПРАВА ДИТИНИ-СИРОТИ І ДИТИНИ, ПОЗБАВЛЕНОЇ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ, ЯКА ПРОЖИВАЄ У ЗАКЛАДІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я, НАВЧАЛЬНОМУ АБО ІНШОМУ ДИТЯЧОМУ ЗАКЛАДІ, ПРИЙОМНІЙ СІМ'І	321
СТАТТЯ 249. ПРАВА ТА ОBOB'ЯЗКИ ОПІКУНА, ПІКЛУВАЛЬНИКА ЩОДО ДИТИНИ	325
СТАТТЯ 250. ПРИПИНЕННЯ ОПІКИ, ПІКЛУВАННЯ НАД ДИТИНОЮ	327
СТАТТЯ 251. ЗВІЛЬНЕННЯ ОПІКУНА ТА ПІКЛУВАЛЬНИКА ДИТИНИ ВІД ЇХ ОBOB'ЯЗКІВ	327
Глава 20. Патронат над дітьми	328
СТАТТЯ 252. ДОГОВІР ПРО ПАТРОНАТ	328
СТАТТЯ 253. ЗГОДА ДИТИНИ НА ПРОЖИВАННЯ У СІМ'І ПАТРОНАТНОГО ВИХОВАТЕЛЯ.....	330
СТАТТЯ 254. ПЛАТА ЗА ВИХОВАННЯ ДИТИНИ	331
СТАТТЯ 255. ОBOB'ЯЗКИ ПАТРОНАТНОГО ВИХОВАТЕЛЯ.....	331
СТАТТЯ 256. ПРИПИНЕННЯ ДОГОВОРУ ПРО ПАТРОНАТ	331
Глава 20 ¹ . Приймна сім'я	332
СТАТТЯ 256 ¹ . ПРИЙОМНА СІМ'Я.....	332
СТАТТЯ 256 ² . ПРИЙОМНІ БАТЬКИ.....	333
СТАТТЯ 256 ³ . ПРИЙОМНІ ДІТИ	335
СТАТТЯ 256 ⁴ . СТВОРЕННЯ ПРИЙОМНОЇ СІМ'І	337
Глава 20 ² . Дитячий будинок сімейного типу	340
СТАТТЯ 256 ⁵ . ДИТЯЧИЙ БУДИНОК СІМЕЙНОГО ТИПУ	340
СТАТТЯ 256 ⁶ . БАТЬКИ-ВИХОВАТЕЛІ ДИТЯЧОГО БУДИНКУ СІМЕЙНОГО ТИПУ.....	343
СТАТТЯ 256 ⁷ . ВИХОВАНЦІ ДИТЯЧОГО БУДИНКУ СІМЕЙНОГО ТИПУ	347
СТАТТЯ 256 ⁸ . СТВОРЕННЯ ДИТЯЧОГО БУДИНКУ СІМЕЙНОГО ТИПУ	350
Розділ V ПРАВА ТА ОBOB'ЯЗКИ ІНШИХ ЧЛЕНІВ СІМ'І ТА РОДИЧІВ.....	354
Глава 21. Особисті немайнові права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів.....	354
СТАТТЯ 257. ПРАВА БАБИ ТА ДІДА, ПРАБАБИ ТА ПРАДІДА НА ВИХОВАННЯ ВНУКІВ, ПРАВНУКІВ.....	354
СТАТТЯ 258. ПРАВА БАБИ І ДІДА ЩОДО ЗАХИСТУ ВНУКІВ.....	356
СТАТТЯ 259. ПРАВА БРАТІВ ТА СЕСТЕР НА СПІЛКУВАННЯ.....	356

СТАТТЯ 260. ПРАВО МАЧУХИ, ВІТЧИМА БРАТИ УЧАСТЬ У ВИХОВАННІ ПАСИНКА, ПАДЧЕРКИ	357
СТАТТЯ 261. ПРАВА ТА ОBOB'ЯЗКИ ОСОБИ, ЯКА ВЗЯЛА У СВОЮ СІМ'Ю ДИТИНУ, ЩОДО ЇЇ ВИХОВАННЯ	358
СТАТТЯ 262. ПРАВА СЕСТРИ, БРАТА, МАЧУХИ, ВІТЧИМА ТА ІНШИХ ЧЛЕНІВ СІМ'Ї НА ЗАХИСТ ДІТЕЙ	358
СТАТТЯ 263. ВИРІШЕННЯ СУДОМ СПОРІВ ЩОДО УЧАСТІ БАБИ, ДІДА, ПРАБАБИ, ПРАДІДА, БРАТІВ, СЕСТЕР, МАЧУХИ, ВІТЧИМА У ВИХОВАННІ ДИТИНИ	359
СТАТТЯ 264. ОBOB'ЯЗКИ ОСОБИ ПІКЛУВАТИСЯ ПРО БАБУ, ДІДА, ПРАБАБУ, ПРАДІДА, А ТАКОЖ ПРО ТОГО, З КИМ ВОНА ПРОЖИВАЛА ОДНІСЮ СІМ'ЄЮ	359
Глава 22. ОBOB'язок по утриманню інших членів сім'ї та родичів	360
СТАТТЯ 265. ОBOB'язок БАБИ, ДІДА УТРИМУВАТИ ВНУКІВ	360
СТАТТЯ 266. ОBOB'язок ВНУКІВ, ПРАВНУКІВ УТРИМУВАТИ БАБУ, ДІДА, ПРАБАБУ, ПРАДІДА	361
СТАТТЯ 267. ОBOB'язок ПО УТРИМАННЮ БРАТІВ ТА СЕСТЕР	362
СТАТТЯ 268. ОBOB'язок МАЧУХИ, ВІТЧИМА УТРИМУВАТИ ПАДЧЕРКУ, ПАСИНКА	362
СТАТТЯ 269. ОBOB'язок ІНШИХ ОСІБ УТРИМУВАТИ ДИТИНУ	364
СТАТТЯ 270. ОBOB'язок ПАДЧЕРКИ, ПАСИНКА УТРИМУВАТИ МАЧУХУ, ВІТЧИМА	365
СТАТТЯ 271. ОBOB'язок ОСОБИ УТРИМУВАТИ ТИХ, З КИМ ВОНА ПРОЖИВАЛА ОДНІСЮ СІМ'ЄЮ ДО ДОСЯГНЕННЯ ПОВНОЛІТТЯ	366
СТАТТЯ 272. РОЗМІР АЛІМЕНТІВ, ЩО СТЯГУЮТЬСЯ З ІНШИХ ЧЛЕНІВ СІМ'Ї ТА РОДИЧІВ, І СТРОКИ ЇХ СТЯГНЕННЯ	366
СТАТТЯ 273. ЗМІНА РОЗМІРУ АЛІМЕНТІВ ТА ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ЇХ СПЛАТИ.....	367
СТАТТЯ 274. ВИЗНАЧЕННЯ ЗАБОРГОВАНОСТІ ЗА АЛІМЕНТАМИ, ЩО СТЯГУЮТЬСЯ З ІНШИХ ЧЛЕНІВ СІМ'Ї ТА РОДИЧІВ. ПОВНЕ АБО ЧАСТКОВЕ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ЗАБОРГОВАНОСТІ ЗА АЛІМЕНТАМИ	368
Розділ VI ОСОБЛИВОСТІ УСИНОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ГРОМАДЯНАМИ УКРАЇНИ, ЯКІ ПРОЖИВАЮТЬ ЗА ЇЇ МЕЖАМИ, ТА ІНОЗЕМЦЯМИ.....	369
СТАТТЯ 282. УСИНОВЛЕННЯ ДИТИНИ, ЯКА Є ГРОМАДЯНИНОМ УКРАЇНИ, АЛЕ ПРОЖИВАЄ ЗА МЕЖАМИ УКРАЇНИ.....	369
СТАТТЯ 283. УСИНОВЛЕННЯ ІНОЗЕМЦЕМ ДИТИНИ, ЯКА Є ГРОМАДЯНИНОМ УКРАЇНИ	373
СТАТТЯ 284. УСИНОВЛЕННЯ ДИТИНИ, ЯКА Є ІНОЗЕМЦЕМ І ПРОЖИВАЄ В УКРАЇНІ.....	376
СТАТТЯ 285. ОБМЕЖЕННЯ ПРАВА ІНОЗЕМЦЯ НА ТАСМНИЦЮ УСИНОВЛЕННЯ ДИТИНИ, ЯКА Є ГРОМАДЯНИНОМ УКРАЇНИ.....	378
СТАТТЯ 286. УСИНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ ІНОЗЕМЦЕМ ДИТИНИ, ЯКА Є ІНОЗЕМЦЕМ АБО ОСОБОЮ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА	378

СТАТТЯ 287. НАГЛЯД ЗА ДОТРИМАННЯМ ПРАВ ДІТЕЙ, ЯКІ УСИНОВЛЕНІ ІНОЗЕМЦЯМИ.....	379
СТАТТЯ 288. ВИКЛЮЧЕНА.....	380
СТАТТЯ 289. ВИКЛЮЧЕНА.....	380
СТАТТЯ 290. ВИКЛЮЧЕНА.....	380
СТАТТЯ 291. ВИКЛЮЧЕНА.....	381
СТАТТЯ 292. ВИКЛЮЧЕНА.....	381
Розділ VII ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ.....	381
ІНФОРМАЦІЙНИЙ РОЗДІЛ	382
ЗАКОН УКРАЇНИ «Про державну реєстрацію актів цивільного стану»	382
ПОСТАНОВА КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ «Про затвердження зразків актових записів цивільного стану, описів та зразків бланків свідоцтв про дер- жавну реєстрацію актів цивільного стану» від 10 листопада 2010 р. № 1025	398
КОНВЕНЦІЯ про стягнення аліментів за кордоном.....	416
ЗАКОН УКРАЇНИ «Про приєднання України до Конвенції про визнання і ви- конання рішень стосовно зобов'язань про утримання».....	422
КОНВЕНЦІЯ про визнання і виконання рішень стосовно зобов'язань про утримання.....	423
ЄВРОПЕЙСЬКА КОНВЕНЦІЯ про визнання та виконання рішень стосовно опіки над дітьми та про поновлення опіки над дітьми	431
ЗАКОН УКРАЇНИ «Про приєднання України до Конвенції про юрисдикцію, право, що застосовується, визнання, виконання та співробітництво щодо бать- ківської відповідальності та заходів захисту дітей».....	440
КОНВЕНЦІЯ про юрисдикцію, право, що застосовується, визнання, виконання та співробітництво щодо батьківської відповідальності та заходів захисту дітей	441
СУДОВА ПРАКТИКА З ПИТАНЬ СІМЕЙНОГО ПРАВА	454
ПРО ДЕЯКІ ПРАВОВІ АСПЕКТИ ТА НАСЛІДКИ РІШЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ від 19.09.2012 №17-рп/2012 ЩОДО ОФІЦІЙНОГО ТЛУМАЧЕННЯ ст. 61 СІМЕЙНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ	454
ПОСТАНОВА ПЛЕНУМУ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ «Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про право на шлюб, ро- зірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя» від 21.12.2007 № 11	465
ПОСТАНОВА № 3 ПЛЕНУМУ ВИЩОГО СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО СУДУ УКРАЇНИ з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про деякі питання юрисдикції загальних судів та визначення підсудності цивільних справ» від 01 березня 2013 року.....	474
ПОСТАНОВА від 14 листопада 2012 року.....	488
ПОСТАНОВА від 12 грудня 2012 року	491
ПОСТАНОВА від 11 червня 2012 року	494
ПОСТАНОВА від 20 червня 2012 року	501
ПОСТАНОВА від 19 червня 2013 року	503
ПОСТАНОВА від 6 червня 2012 року	506

НАУКОВО-ПРАКТИЧНЕ
ТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ВИДАННЯ

НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ
КОМЕНТАР
СІМЕЙНОГО
КОДЕКСУ УКРАЇНИ

*За загальною редакцією Журавльова Дмитра Володимировича
доктора юридичних наук*

СТАНОМ НА 20 ТРАВНЯ 2020 РОКУ

Підписано до друку 20.05.2020. Формат 60x84 1/8.
Друк лазерний. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. арк. 42,25.

ТОВ «Видавничий дім «Професіонал»

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів
і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 1533